

Tělo Duše Duch

Tři pojmy, které jsou nejen v křesťanské mluvě užívány dost často (duševní zdraví, vlastnictví, duch doby, duch Vánoc, V zdravém těle zdravý duch). Dost často v nic však také máme docela maglajz – jsou užívány nepřesně – tedy alespoň z pohledu biblické antropologie (věda o člověku).

Pojem těla je celkem jasný: je to ona biologická, hmotná část člověka. Problém je ovšem s tou nehmotnou částí.

Ve světském slovníku je duch a duše často jedno a totéž /viz slovník spisovného jazyka českého: **duch**, -a m. 1. psychické, myšlenkové schopnosti; vědomí, netělesné vlastnosti člověka (mysl, cit, myšlenky); duše, **duše**, -e ž. 1. vnitřní vědomí a schopnost člověka myslet, cítit a chtít, vázané na jeho hmotnou podstatu a vznikající mozkovou činností; duševno, psychika (psych.) /.

Vychází to z antického dualistického pojetí člověka rozděleného na σωμα – soma (tělo) ψυχή – psyché (překládáno jako duše – soubor nehmotných částí člověka: mysl, cit, vůle).

Bible však tyto dva pojmy neslučuje:

***Duše** má velebí Pána a můj **duch** jásá v Bohu, mém spasiteli Lk2,46-47*

*Slovo Boží je živé, mocné a ostřejší než jakýkoli dvousečný meč; proniká až na rozhraní **duše** a **ducha**, Žd.4,12*

*Sám Bůh pokoje nechť vás cele posvětil a zachová vašeho **ducha**, **duši** i **tělo** bez úrazu a poskvrny do příchodu našeho Pána Ježíše Krista. 1Te5,23 (jediný verš, kde jsou všechny tři pojmy dohromady)*

V Bibli tělo a duše tvoří jednotu. Zvláště v SZ je duše a tělo nerozlučně spojeno. (tělo je jen vnější viditelnou stránkou duše). Tělo je často synonymem pro duši a naopak. Např počty lidí se vyjadřují v duších: *Všech duší domu Jákobova, které vešly do Egypta, bylo sedmdesát. (Gn46,27).*

Tělo (*sarx nikoli soma*) je tu synonymem duše. „Veškeré tělo“ a „všechny duše“ znamenají člověka, lidstvo. Hebrejské slovo nefesh překládané vesměs jako duše znamená také život.

Řecký protiklad duše a těla tedy v bibli nenalzáme. Obojí nepřekračuje meze toho, čemu Bible říká „tělo“ (*sarx*).

Krásně to vystihuje sv. Augustin na příkladu skutků lidské svévole: „...jsou zřejmé: necudnost, nečistota, bezuzdnost, modlářství, čarodějství, rozbroje, hádky, žárlivost, vášeň, podlost, rozpory, rozkoly, závist, opilství, nestřídmost a podobné věci“ Ga 5,19-20.

„Neboť mezi skutky těla nenacházíme jen to, co náleží k tělesné vášni, jako nestoudnost, ale i věci, jimiž se projevují docela jiné neřesti duše, které s ní nemají nic společného. Každý jistě snadno nahlédne, že modloslužba, magie, nepřátelství, žárlivost... a závist jsou spíš neřesti duše než těla.“ (De Civ. Dei, 14,2)

Hřešíme tedy tělem i duší – celým člověkem. Stejně tak i opačně milovat Boha máme celým člověkem. Duše – hebrejsky nefesh znamená také život. Milujeme-li Hospodine z celé své duše je v tom zahrnuto i tělo.

Co v Bibli stojí v protikladu je **tělo a duch** (hebrejsky ruach, řecky pneuma).

Co je tedy onen duch?

„Biblické *pneuma* – duch je nadpřirozená část v člověku, jeho podíl na nadpřirozeném řádu. Kdybychom chtěli ve filozofii nalézt předtuchu či intuici tohoto ducha v biblickém smyslu, museli bychom se obrátit k tomu, co nejkontemplativnější z řeckých filosofů nazývali „cosi božského“ v člověku.

V biblické tradici se učí, že v člověku může pobývat *ruach*, Duch Boží.

Na Azarjášovi, synu Odédovu, spočinul Duch Boží. 2Pa 15,1

Duch člověka, jeho *pneuma*, je to v něm, co je schopno setkání s Duchem Božím (Claude Tresmontant)

Či myslíte, že nadarmo je psáno: „Bůh žárlivě touží po duchu, kterého do nás vložil“? Jk 4,5

I lidé mimo církev – široká veřejnost si již všimla, že člověk není jen soma a psyché, ale je tu i ono „cosi božského“ v nás, o čemž svědčí současné populární slovo spiritualita.

Spiritualita (z lat. *spiritualis*, duchovní), česky duchovnost, hebrejsky ruchanijut, znamená životní praxi, způsob vnímání a osobního zacházení s tím, co člověka v různých rozměrech přesahuje. V tradičních přístupech může být řeč o Bohu, z hlediska soudobého poznání ale může být transcendence definována i různými způsoby nenábožensky (Wikipedie).

Ovšem „uspokojování duchovních potřeb“ bez samotného Boha je v podstatě nemožné.

Člověk, stvořený k Božímu obrazu a pro společenství s ním toho zákonitě musí být schopen. Adam s Evou komunikovali s Bohem bez překážek. Až do chvíle, kdy se sami od Boha odvrátili (měli k tomu svobodu, bez níž žádný vztah není možný). Ono v den “ kdy byste z něho pojedli propadneš smrti“ neznamena, že ztratili nesmrtelnost těla a duše, ty nebyly myšleny jako věčné, ale dalo by se říci, že zemřel jejich duch – ztratil spojení se svým původcem. Stali se duchovně mrtví!

Když jste ještě byli mrtvi ve svých vinách a duchovně neobřezáni, probudil nás k životu spolu s ním... Kol 2,13

I vy jste byli mrtvi pro své viny a hříchy... Ale Bůh, bohatý v milosrdenství, z velké lásky, již si nás zamiloval, probudil nás k životu spolu s Kristem, když jsme byli mrtvi pro své hříchy. Ef2,1.5

Chci říci to, bratří, že člověk, (v originále doslova tělo a krev) jak je, nemůže mít podíl na království Božím a pomíjitelné nemůže mít podíl na nepomíjitelném. 1K15,50

Z tohoto pohledu pak také možná lépe chápeme i Ježíšův rozhovor s Nikodémem. Bez opětného spojení našeho ducha s duchem Božím zůstáváme duchovně mrtví. *Co se narodilo z těla je tělo (pomíjitelné) co se narodilo z Ducha je duch (nepomíjitelný).*

Jak je psáno: ‚První člověk Adam se stal duší živou‘ – poslední Adam je však Duchem oživujícím. 1K15,20

Toto opětné spojení však není v lidských silách. Není možné si jej jakkoli vydobýt či zasloužit. Přichází shůry jako milost Boží (narodit se znovu – v řečtině je to stejné slovo jako shůry). Spojení s Duchem Božím je proces přirovnaný k porodu – někdy těžký a komplikovaný, někdy bezproblémový. Tak, jako jsou různě těžké cesty k Bohu. Z Boží strany je to však cesta bolesti z lásky, neboť se děje skrze smrt a vzkříšení Božího Syna.

Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. J3,16

Tak jako dítě po narození musí přijímat stravu a fyzicky a duševně růst, tak i duchovně zrozený člověk je uzpůsoben duchovnímu růstu. To znamená, dávat stále větší a větší prostor ve svém životě Duchu Božímu.

On musí růst, já však se menšit. J3,30

Proto nezůstávejme již u počátečního učení o Kristu, ale směřujme k dospělosti. ...Budeme moci jít dále, když to Bůh dovolí. Žd 6,1.3

Pravým člověkem – člověkem podle Boží podoby, člověkem, který plně využil svůj potenciál je ten, kdo svého ducha plně otevřel k setkání (buddhisticky řečeno splynutí) s Duchem Božím.

Tělo a duše se tím nestávají něčím nepotřebným (vždyť jsou dobrým Božím stvořením), naopak i ony tím získávají svoji pravou podstatu a smysl – stávají se chrámem Ducha.

Nevíte, že jste Boží chrám a že Duch Boží ve vás přebývá? Kdo ničí chrám Boží, toho zničí Bůh; neboť Boží chrám je svatý, a ten chrám jste vy. 1K3,16-17

V něm je celá stavba pevně spojena a roste v chrám, posvěcený v Pánu; v něm jste i vy společně budování v duchovní příbytek Boží. Ef2,21-22

V Kristu Ježíši tedy konečně (či opětovně) tělo, duše a duch zažívá onu původně zamýšlenou jednotu.